

Порівняльний аналіз культури державної служби в Україні та Європейському Союзі

(Представлено: к.держ.упр. Майстренко К.М.)

Автором досліджено, що на сьогоднішній день в нашій країні культура державної служби є важливим аспектом розвитку країни, який впливає на ефективність та якість державного управління. У зв'язку з цим, порівняльний аналіз культури державної служби в Україні та Європейському Союзі є актуальним завданням, яке дозволить визначити сильні та слабкі сторони державної служби в Україні та знайти шляхи для її подальшого розвитку. Підкреслено, що культура державної служби в Україні та Європейському Союзі відрізняється за багатьма параметрами, такими як система набору та зайнятості, організаційна структура, етика роботи державних службовців та система контролю за їх діяльністю. Наприклад, у Європейському Союзі державні службовці відбираються за конкурсним принципом на посаду з виконанням вимог щодо освіти, досвіду роботи та професійної підготовки. В Україні ж набір на посаду здійснюється за допомогою іспитів та конкурсів, але здебільшого відбираються кандидати зі своїми зв'язками владі, а не за їх професійними якостями. З'ясовано, що державна служба в Європейському Союзі дуже активно впроваджує новітні технології, що є однією з головних особливостей культури державної служби Європейського Союзу. Наприклад, інтернет-платформа EU Login надає можливість використовувати один ідентифікаційний ключ для доступу до різних веб-сайтів ЄС. Також в Європейській службі зовнішньої діяльності використовується електронна система, яка дозволяє керувати документами, зберігати їх у цифровому вигляді та розподіляти доступ до них між різними користувачами. Визначено, що порівняльний аналіз культури державної служби в Україні та Європейському Союзі показує різницю у підходах та практиках в роботі державних службовців. Європейський Союз вважає професійну підготовку та інновації в роботі державних службовців ключовими факторами для забезпечення ефективної державної служби та розвитку країни. Україна, зі свого боку, має потенціал для покращення культури державної служби, введення новітніх технологій та забезпечення цифрової безпеки, що дозволить підвищити ефективність державної служби та забезпечити розвиток країни.

Ключові слова. культура державної служби; професійна підготовка; взаємодія з громадськістю; реформування державної служби; корупція; етика державного службовця.

Постановка проблеми. Ключові засади порівняльного аналізу культури державної служби в Україні та Європейському Союзі полягає у визначенні відмінностей у роботі державних служб та оцінці їх впливу на розвиток країн. Ця проблема актуальна, оскільки рівень розвитку державної служби є одним із факторів, що впливає на рівень економічного та соціального розвитку країн. Окрім того, порівняльний аналіз культури державної служби в Україні та Європейському Союзі може виявити проблемні аспекти у роботі державних служб в Україні та запропонувати шляхи вдосконалення системи державної служби для забезпечення її ефективної та професійної роботи на користь розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти проблеми аналізу культури державної служби в Україні та Європейському Союзі досліджували такі науковці, як: О.Данильченко, О.Степанова, І.Луцик, Л.Шевчук, О.Слободяник, К.Лаврик та інші.

Мета статті. Метою статті є проведення порівняльного аналізу культури державної служби в Україні та Європейському Союзі з метою виявлення основних відмінностей та подальшого аналізу факторів, що впливають на їх розвиток.

Викладення основного матеріалу дослідження. Культура державної служби є важливим аспектом розвитку країни, який впливає на ефективність та якість державного управління. У зв'язку з цим, порівняльний аналіз культури державної служби в Україні та Європейському Союзі є актуальним завданням, яке дозволить визначити сильні та слабкі сторони державної служби в Україні та знайти шляхи для її подальшого розвитку.

На думку вченого І.Іванова [5, с. 250], організаційна структура державної служби в Україні та Європейському Союзі також відрізняється. У Європейському Союзі державні службовці працюють в системі, де окремі департаменти відповідають за певні сфери діяльності. Зі свого боку, в Україні державна служба складається з різних відомств та служб, що не завжди координують свою роботу та

виконують загальні цілі державної політики. Багато років в Україні діяла система, в якій державна служба була сприйнята як «служба», а не як «служити». Зокрема, сприйняття державної служби як місця, де можна забезпечити власний заробіток, а не як важливої складової державного управління, призвело до поширення корупції та низького рівня професійної культури. Ще однією проблемою, яка впливає на культуру державної служби в Україні, є недостатній рівень оплати праці державних службовців. Згідно з дослідженням Європейської комісії, середня заробітна плата державного службовця в Україні на 40 % нижча за середню зарплату в країнах ЄС. Це призводить до того, що висококваліфіковані кадри віддають перевагу працевлаштуванню в приватному секторі, де оплата праці значно вища.

Доречно наголосити, що за результатами порівняльного аналізу даної проблематики в Україні та ЄС на сьогоднішній день культура державної служби в Україні потребує серйозних змін та реформ. Основними напрямками реформ повинні бути збільшення прозорості та відкритості державної служби, зміна сприйняття служби, як місця заробітку на сприйняття її як важливої складової державного управління, збільшення рівня оплати праці державних службовців та підвищення професійної культури. На відміну від багатьох європейських країн, де державна служба має єдину систему кар'єрного зростання та професійного розвитку, в Україні підхід до кадрової політики різноманітний в кожному окремому відомстві. В цілому, культура державної служби в Україні ще не досягла рівня, який має місце в країнах ЄС, але з року в рік здійснюються кроки на шляху до європейських стандартів [6, с. 81–88].

Необхідно звернути увагу, що на думку вченого І.Луцика одним зі способів вдосконалення культури державної служби є впровадження сучасних інформаційних технологій. Це може допомогти зменшити рівень корупції, покращити ефективність роботи та забезпечити доступність інформації для громадян. Також важливим елементом є підвищення рівня професійної компетентності державних службовців. Для цього можуть бути використані різні інструменти, такі як тренінги, семінари, стажування в інших країнах, обмін досвідом тощо [7, с. 17–22].

Важливо зазначити, що культура державної служби в Україні не залежить виключно від самої служби, а є частиною загальної культури суспільства. Тому, окрім удосконалення професійної підготовки державних службовців, необхідно забезпечити підвищення культурного рівня населення, сприяти формуванню громадянського суспільства та створенню умов для розвитку громадської активності.

Варто підкреслити, що у Європейському Союзі державна служба є однією з ключових інституцій, яка відіграє важливу роль у забезпеченні ефективного та економічного управління державними справами. Її роль полягає у забезпеченні реалізації політики, що визначена вищими органами управління та урядами держав-членів. Зокрема, у країнах ЄС існує різноманітність відомств та служб, які забезпечують реалізацію державної політики та виконання державних функцій. Наприклад, у Франції державна служба поділяється на централізовану та децентралізовану. Централізована служба є структурою, яка підпорядковується прямо центральному органу влади, тоді як децентралізована служба підпорядковується регіональним органам влади. У Великій Британії державна служба поділяється на цивільну та військову. Цивільна служба забезпечує реалізацію державної політики, тоді як військова служба відповідає за оборону та безпеку держави [3, с. 48–54].

Потрібно додати, що значна увага в Європейському Союзі приділяється розвитку культури державної служби, яка базується на принципах професійності, етики та відповідальності. Державні службовці мають відповідати високим вимогам у професійному рівні та підтримувати високі стандарти етичної поведінки.

Крім того, державна служба в Європейському Союзі дуже активно впроваджує новітні технології, що є однією з головних особливостей культури державної служби Європейського Союзу є активне використання новітніх технологій. Наприклад, інтернет-платформа «EU Login» надає можливість використовувати один ідентифікаційний ключ для доступу до різних веб-сайтів ЄС. Також в Європейській службі зовнішньої діяльності використовується електронна система, яка дозволяє керувати документами, зберігати їх у цифровому вигляді та розподіляти доступ до них між різними користувачами [11, с. 404].

Доречно зауважити, що в Україні державна служба поступово наближається до використання сучасних технологій. Наприклад, відкрито Кабінет Міністра, де кожен громадянин може висловити свої пропозиції та скарги до міністра чи відповідального за певне питання відомства. Також уряд запровадив електронні сервіси, такі як «Дія», «Е-Декларування» та «Електронне квитанціювання», які дозволяють зменшити людський фактор у роботі державних установ та забезпечують більш ефективне та прозоре взаємодію між державою та громадянами [8, с. 183–191].

Однак, на відміну від Європейського Союзу, в Україні ще не розроблено єдину платформу, яка б дозволяла взаємодіяти між різними державними установами та забезпечувала координацію їх діяльності. Також в Україні часто відбуваються порушення у сфері цифрової безпеки, що ставить під загрозу конфіденційність даних та інформаційну безпеку. У той же час, в Європейському Союзі віддається велика увага забезпеченню цифрової безпеки в державних органах, включаючи державну службу.

Необхідно звернути увагу, що на думку вченого О.Степанова у Європейському Союзі державна служба має високу рівень професійної підготовки, включаючи навчальні програми, які надаються високопрофесійними інституціями. Такі програми дозволяють державним службовцям отримувати необхідні знання та навички для виконання своїх обов'язків. В Україні також існують подібні програми, однак рівень їхньої розвиненості значно нижчий. Наступним важливим аспектом є система оцінки роботи державних службовців. У Європейському Союзі державні службовці оцінюються за результатами своєї роботи, що сприяє підвищенню ефективності та відповідальності за свої дії [10, с. 56].

У той же час, в Україні така система оцінки роботи державних службовців ще не повністю впроваджена. Також варто зазначити, що в Європейському Союзі державні службовці мають більш високі зарплати порівняно з Україною, що може бути однією з причин більш високої мотивації державних службовців виконувати свої обов'язки з відповідальністю.

Доречно зауважити, що в порівнянні культури державної служби в Україні та Європейському Союзі, Європейський Союз має стандарти дотримання етики та інтеграції новітніх технологій в роботу державних органів. Це в свою чергу дозволяє забезпечити ефективність державної служби, підвищити рівень довіри населення до влади та створити умови для подальшого розвитку країни [3, с. 48–54].

Варто наголосити, що Україна потребує подальших зусиль у покращенні культури державної служби, особливо щодо введення новітніх технологій та забезпечення цифрової безпеки. Також важливо забезпечити зміцнення етичних норм та заборону на корупцію в державній службі.

Окремо необхідно зауважити, що порівняльний аналіз культури державної служби в Україні та Європейському Союзі показує різницю у підходах та практиках в роботі державних службовців. Європейський Союз вважає професійну підготовку та інновації в роботі державних службовців ключовими факторами для забезпечення ефективної державної служби та розвитку країни. Україна, зі свого боку, має потенціал для покращення культури державної служби, введення новітніх технологій та забезпечення цифрової безпеки, що дозволить підвищити ефективність державної служби та забезпечити розвиток країни [4].

Можна зазначити, що культура державної служби в Україні та Європейському Союзі відрізняється у багатьох аспектах. ЄС має більш високі стандарти щодо професійної підготовки, етики та цифрової безпеки. Також, у ЄС існує більш розвинена система контролю за діяльністю державної служби та її результативністю. У той же час, в Україні державна служба має свої особливості та виклики, пов'язані з політичною нестабільністю, корупцією та недостатнім фінансуванням. Проте, в останні роки в Україні відбулися позитивні зміни в сфері державної служби, зокрема, впровадження реформ та підвищення зарплат [5, с. 216].

Отже, дослідження культури державної служби в Україні та Європейському Союзі є важливим завданням, яке допомагає виявити сильні та слабкі сторони кожної системи та знайти шляхи для їх покращення. Такі порівняльні аналізи можуть бути корисними для політичних діячів та реформаторів, які займаються вдосконаленням державного управління в Україні та інших країнах.

Висновок. Проаналізувавши зазначене вище можна дійти висновку, що проведено порівняльний аналіз культури державної служби в Україні та Європейському Союзі має більш розвинений та високий рівень порівняно з Україною. Європейські держави мають довгу історію державної служби, яка була побудована на основі певних принципів та стандартів. Порівняно з цим, в Україні державна служба страждає від більш відкритих викликів, таких як корупція, низький рівень заробітної плати, брак професійної підготовки та інші проблеми. Останніми роками Україна робить кроки в напрямку поліпшення культури державної служби. Уряд України здійснює низку реформ, спрямованих на поліпшення роботи державної служби, у тому числі введення електронного урядування, вдосконалення системи підготовки державних службовців, зміну правової бази тощо.

Отже, можна стверджувати, що вдосконалення культури державної служби є важливою складовою успішного розвитку країни, яке передбачає введення стандартів та принципів державної служби, що забезпечують відкритість, прозорість та ефективність роботи державних органів.

Список використаної літератури:

1. *Баїттова О.* Культура державної служби в Україні: інновації та перспективи розвитку / *О.Баїттова, І.Єришов, М.Лебідь.* – 2018. – С. 137.
2. *Головата В.* Реформування державної служби в Україні в умовах адаптації до стандартів Європейського союзу / *В.Головата* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/ukrpolituk/3/35.pdf>.
3. *Данильченко О.В.* Культура державної служби в Україні: проблеми формування та розвитку / *О.В. Данильченко* // Вісник Хмельницького національного університету. – 2017. – С. 107–111.
4. Державна служба в Україні: перспективи реформування та розвитку. – 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/4_2021/3.pdf.
5. *Іванова І.А.* Європейський досвід формування культури державної служби: інституційні та культурологічні аспекти / *І.А. Іванова.* – 2016. – С. 250.

6. Подольчак Н.Ю. Порівняння фундаментальних засад діяльності державних служб Німеччини, Великобританії та України / Н.Ю. Подольчак, Н.В. Циглик // Вчені записки Університету «КРОК». – 2021 – № 3 (63).
7. Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України : Матеріали XIX наук.-практ. конф. 16 червня 2022 р. / за ред. Л.Л. Прокопенка. – Дніпро, 2022. – С. 151.
8. Сивий Р.П. Дефініція державної служби в країнах європейського союзу / Р.П. Сивий // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2017. – № 4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1070>.
9. Степанова О. Реформування державної служби в Україні: досягнення та виклики / О.Степанова. – 2019. – С. 56.
10. Черниш Г.І. Культура державної служби в Україні та за кордоном: досвід та перспективи / Г.І. Черниш, О.І. Горпинченко. – 2019. – С. 404.

References:

1. Bashtova, O., Yershov, I. and Lebid, M. (2018), *Kultura derzhavnoi sluzhby v Ukraini: innovatsii ta perspektyvy rozvytku*, p. 137.
2. Holovata, V., *Reformuvannia derzhavnoi sluzhby v Ukraini v umovakh adaptatsii do standartiv Yevropeiskoho soiuzu*, [Online], available at: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/ukropolituk/3/35.pdf>
3. Danylchenko, O.V. (2017), «Kultura derzhavnoi sluzhby v Ukraini: problemy formuvannia ta rozvytku», *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, pp. 107–111.
4. *Derzhavna sluzhba v Ukraini: perspektyvy reformuvannia ta rozvytku* (2018), [Online], available at: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/4_2021/3.pdf
5. Ivanova, I.A. (2016), *Yevropeyskyi dosvid formuvannia kultury derzhavnoi sluzhby: instytutsiini ta kulturolohichni aspekty*, p. 250.
6. Podolchak, N.Yu. and Tsyhylyk, N.V. (2021), «Porivniannia fundamentalnykh zasad diialnosti derzhavnykh sluzhb Nimechchyny, Velykobrytanii ta Ukrainy», *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, No. 3 (63).
7. Prokopenko, L.L. (ed.) (2022), «Aktualni problemy yevropeiskoi ta yevroatlantychnoi intehratsii Ukrainy», *Materialy KhIKh nauk.-prakt. konf.*, 16 chervnia 2022 r., m. Dnipro, p. 151.
8. Syvyi, R.P. (2017), «Definitsiia derzhavnoi sluzhby v krainakh yevropeiskoho soiuzu», *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, No. 4, [Online], available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1070>
9. Stepanova, O. (2019), *Reformuvannia derzhavnoi sluzhby v Ukraini: dosiahnennia ta vyklyky*, p. 56
10. Chernysh, H.I. and Horpynchenko, O.I. (2019), *Kultura derzhavnoi sluzhby v Ukraini ta za kordonom: dosvid ta perspektyvy*, p. 404.

Старущенко Ярослав Володимирович – аспірант Міжрегіональної академії управління персоналом.
<https://orcid.org/0009-0008-5164-5075>.

Наукові інтереси:

- історія державної служби в Україні та країнах Європейського Союзу;
- культура, реформування моделі державної служби;
- Європейський досвід державної служби;
- громадський контроль та партисипація;
- актуальні виклики та перспективи розвитку державної служби.

E-mail: yarstar86@gmail.com.

Staruschenko Ya.V.

Comparative analysis of civil service culture in Ukraine and the European Union

The author has researched that, to date, the culture of public service in our country is an important aspect of the country's development, which affects the efficiency and quality of public administration. In this regard, a comparative analysis of the civil service culture in Ukraine and the European Union is an urgent task, which will allow to determine the strengths and weaknesses of the civil service in Ukraine and find ways for its further development. It is emphasized that the culture of civil service in Ukraine and the European Union differs in many parameters, such as the system of recruitment and employment, organizational structure, work ethics of civil servants and the system of control over their activities. For example, in the European Union, civil servants are selected on a competitive basis for a position with the fulfillment of requirements for education, work experience and professional training. In Ukraine, recruitment is carried out through exams and contests, but mostly candidates are selected for their power connections, not for their professional qualities.

It was found that the civil service in the European Union very actively implements the latest technologies, which is one of the main features of the civil service culture of the European Union is the active use of the latest technologies. For example, the EU Login online platform allows you to use one identification key to access different EU websites. Also, the European External Action Service uses an electronic system that allows you to manage documents, store them in digital form and distribute access to them among different users. It was determined that a comparative analysis of the civil service culture in Ukraine and the European Union shows a difference in approaches and practices in the work of civil servants. The European Union considers professional training and innovations in the work of civil servants to be key factors for ensuring effective civil service and the development of the country. Ukraine, for its part, has the potential to improve the culture of the civil service, introduce the latest technologies and ensure digital security, which will increase the efficiency of the civil service and ensure the country's development.

Keywords: civil service culture; professional training; interaction with the public; civil service reform; corruption; civil servant ethics.

Стаття надійшла до редакції 27.04.2023.